

בענין שחטו למולים ע"ד שיתכפרו בו ערלים בזריקה

איתא בגמ' זבחים (סא):

שחטו למולין על מנת שיתכפרו בו ערלים בזריקה. רב חסדא אמר פסול, רבה אמר כשר. רב חסדא אמר פסול יש מחשבת ערלים בזריקה. רבה אמר כשר אין מחשבת ערלים בזריקה. אמר רבה מנא אמינא לה ... תלמוד לומר וכל ערל כולה ערלה פסלה מקצתה לא פסלה. וכי תימא הוא הדין לזריקה דכולה ערלה מיהא פסלה תלמוד לומר זאת בשחיטה הוא דכולה ערלה מיהא פסלה אבל זריקה אפילו כולה ערלה נמי לא פסלה ... ורב חסדא אדרבה לאידיך גיסא תלמוד לומר וכל ערל כולה ערלה פסלה מקצתה לא פסלה. אבל זריקה אפילו מקצתה נמי פסלה. וכי תימא הוא הדין לזריקה דעד דאיכא כולה ערלה לא פסלה תלמוד לומר זאת. שחיטה הוא דמקצתה לא פסלה אבל זריקה אפילו מקצתה פסלה.

ובהמשך הגמ' מבואר שרב אשי דחה הבנה זו ופ' שנחלקו אם ערל נחשב מחוייב כפרה כמותו לענין שינוי בעלים או לא:

ונרצה לו לכפר עליו עליו ולא על חברו. רבה סבר חברו דומיא דידיה מה הוא דבר כפרה אף חברו דבר כפרה לאפוקי האי ערל דלאו בר כפרה הוא. ורב חסדא סבר האי ערל נמי כיון דבר חיובא הוא בר כפרה הוא [הואיל] דאי בעי מתקן נפשיה.

קודם כל יש להעיר בלשון הגמ' שנחלקו אם שחטו ע"מ שיתכפרו בו ערלים "בזריקה". לכא' תיבה זו מיותרת, דודאי כפרה היא בשעת זריקה, כדמוכח בדוכתי טובא בש"ס (ע' בלשון רש"י סא. ד"ה אבל שינוי בעלים), וא"כ אם היה כתוב רק "ע"מ שיתכפרו בו" כבר ברור שהכוונה בזריקה.

ואולי יש ליישב לישנא דהש"ס כדלהלן. הרי בקרבן פסח אין "כפרה" כמובן של מירוק עוונות, ולא מצינו בו אפ' ריצוי של עולה וכד'. וא"כ בכלל

צ"ע מה כוונת המושג "כפרה" לגבי ק"פ. ובהכרח צ"ל ש"כפרה" ר"ל ש"מועיל לו" לענין מה שצריך להועיל, ותועלת זו מתייחסת אליו. ואם כנים הדברים, י"ל שלגבי פסח הרי מצינו שעבודות אחרות לבד מזריקה כן מתייחסות לבעלים. שהרי מצינו פסול שלא למנוי בשחיטה (ואולי דוקא בשחיטה, ואכמ"ל), שהרי השחיטה בק"פ דוקא כן מתייחסת לבעלים. ויתכן שהזריקה פחות חשובה, כיון שאין הקרבן בא לכפר או לרצות וכנ"ל. וא"כ, אם היה כתוב רק "ע"מ שיתכפרו בו", לא היה ברור שמייירי בחשב לזרוק לערלים, שהרי "כפרת" הק"פ שייכת גם – ויתכן אפ' יותר – בשחיטה. ובכדי למנוע טעות זו כתבה הגמ' במפורש שמייירי שחשב להתכפר "בזריקה".

והשתא נדון בעיקר הסוגיא. לא כתוב בגמ' בשום מקום להדיא מהו המקור לפסול מחשבת ערלים. אמנם הגמ' מפרשת ע"פ הפסוקים את גדרי פסול מחשבה זו, אבל לא ברור מאין יצא לגמ' שיש פסול מחשבת ערלים. דעת רש"י (סא: ד"ה ערלה פוסלת) ותוס' (סא. ד"ה שחטו) שפסול מחשבת ערלים נלמד מפסול שלא לאוכליו, שהרי ערל אסור לאכול מק"פ. ועפ"ז פירשו התוס' מקור הדין שמקצת אוכלים אינו פוסל בשחיטה, שהרי גם בזה לא מביאה הגמ' שום מקור. ופ' התוס' שנלמד מהא שמקצת ערלה לא פסלה בשחיטה, והרי ערלה ושלא לאוכליו חד דינא נינהו, וא"כ ילפינן מאחד לשני.

ועפ"ז הוקשה לתוס' קושיא עצומה, שנמצא שלרב חסדא דשחיטה ע"מ שיתכפרו בו ערלים פסולה, לכא' ה"ה שחיטה ע"מ שיתכפרו בו זקן וחולה (דהיינו שלא לאוכליו) פסולה. אך מבוואר בגמ' בכמה מקומות שאין מחשבת אוכלים בזריקה, ולא יתכן שכל הסוגיות האלה הם רק אליבא דרבה (ובפרט שלמסקנת רב אשי גם רבה מודה, כמש"כ התוס' להדיא ס. ד"ה אילמא בב' עבודות). ות' התוס' ב' תירוצים. דעת ר"י שיש לחלק בין שחיטה ע"מ שיתכפרו בו ערלים בזריקה, שבכה"ג פסול, לבין זרק לערלים, שבכה"ג כשר כמו שהזרוק לשם זקן וחולה כשר. ודעת ריב"א שיש חילוק אחר, שע"מ שיתכפרו ערלים פוסל, והא דאין מחשבת אוכלים בזריקה היינו בזרק ע"מ להאכיל לאלה שאינם אוכלים.

ונראה מדברי רש"י שגם הוא מסכים לחילוקו של הריב"א, שהרי בכמה מקומות לגבי פסול שלא לאוכליו ושלא למנוי כתב שהכוונה "להאכיל" להם (ע' בלשונו סא. ד"ה אבל וסא: ד"ה שחטו). אולם, לא מוכח מזה שבזה

היה רש"י מתרץ קושיית התוס' – יתכן שיש עוד תירוצים – אבל עצם העובדא שפסול שלא לאוכליו היינו להאכיל להם כבר מבואר ברש"י.

והנה דברי הר"י על פניהם מרפסן איגרי, שהרי נמצא לדבריו ששחיטה ע"מ שיתכפרו בו ערלים חמורה יותר מזריקה עצמה לערלים. וחילוק זה לכא' תמוה ביותר, דהפסול בשחטו ע"מ שיתכפרו בו ערלים נובע ממחשבתו על הזריקה, אבל אם באמת עשה זריקה זו שחשב, היה הקרבן כשר. ונמצא דיציבא בארעא וגיוורא בשמי שמיא, וצ"ב.

וכבר ישבו גדולי האחרונים על מדוכה זו, ונדון בדבריהם אחד לאחד. בפשוטו, שאלה זו תלויה בהבנת הדין דמחשבין מעבודה לעבודה, שלכא' כל הפסול בשחיטה ע"מ שיתכפרו בו ערלים בזריקה הוא דוגמא לפסול של מחשבין מעבודה לעבודה שנחלקו בה רי"ו ור"ל בזבחים (ט:–י:), רק שהכא גם ר"ל מודה שפסול מכה דרשות הפסוקים המבוארים בגמ' סא: (או שהסוגיא אליבא דרי"ו דקי"ל כוותיה). ויל"ע מהו גדר הפסול הזה – האם הפסול הוא בעבודה הראשונה שעשה או בשנייה, דהיינו זו שחשב עליה?¹

והנה ז"ל הרמב"ם (פסהמ"ק טו: י:):

שחטה לשמה וחשב בשעת השחיטה לזרוק דמה שלא לשמה הרי זו פסולה, לפי שמחשבין מעבודה לעבודה, וזאת המחשבה שחשב בשעת השחיטה כאילו חשבה בשעת זריקה ולפיכך פסולה.

מה היא כוונת הרמב"ם בכתבו שהמחשבה היא כאילו חשבה בשעת זריקה? המקדש דוד (קונטרס מענייני קדשים ד:ג) מסביר שר"ל שהזריקה נפסלת ע"י מחשבתו עליה בשעת שחיטה. ואף שעדיין לא זרק, מ"מ נקבע בזריקה פסול כך שא"א שתתכשר, וממילא הקרבן פסולה. ואף שכתב רש"י (ס. ד"ה דאמר הריני שוחט) שהקרבן בכה"ג נפסל מיד, ביאר במקד"ד שהוא משום שהוי כאילו נשפך הדם. ולכא' כוונתו שקרבן שא"א שיבוא לידי כפרה ע"י זריקה כבר פסולה מעכשיו.

נמצא לפ"ד המקד"ד שהפסול במחשבין מעבודה לעבודה היא בעבודה השנייה, רק שפסול זה פועל בקרבן לפסלו מיד. ולפ"ז, אין שחר לשיטת

¹ הכוונה המדוייקת בחקירה זו תבאר בהמשך.

הר"י, כמו שהעיר המקד"ד בעצמו, שאם הזריקה במחשבת שלא לאוכליו אינה פוסלת, א"א ששחיטה ע"ד זריקה כזו תפסול, שהרי בכל כי האי גוונא הפסול חל ע"י שהזריקה פסולה וממילא הקרבן פסול. ואם הזריקה בעצמה אינה פסולה, אין מקום לפסול כלל. וא"כ צריכים לחפש עוד הסבר לדברי הר"י.

והנה בעיקר דברי המקד"ד יש להקשות כמה קושיות.²

(א) הגמ' בזבחים (ט:.-) לומדת פסול מחשבין מעבודה לעבודה מפיוגול. ובפיוגול, פשיטא שהפסול איננו ע"י שהעבודה שחישב עליה פסולה, שהרי בכמה אופנים של פיוגול אין העבודה השנייה פוסלת שום דבר. לדוגמא, המחשב לאכול מבשר הקרבן חוץ לזמנו מפגל – אך כל המושג של אכילת בשר הקרבן אינו מעכב כלל בכשרות הקרבן, ואם לא אכל כלל ודאי שיוצאים ידי חובה. א"ו הפסול חל מיד בשעת העבודה שבה חשב לאכול חוץ לזמנו. ומכיון שזהו המקור לדין מחשבין מעבודה לעבודה, לכא' יוצא שגדר מחשבין מעבודה לעבודה ג"כ הוא פסול בעבודה הראשונה ולא בשנייה.³

(ב) הגמ' שם בזבחים משווה דיון מחשבין מעבודה לעבודה בפסולי מחשבה לדיון אחר של מחשבין מעבודה לעבודה לגבי תקרובת ע"ז, ור"ל ור"י לשיטתם אזלי. והיינו בציור ששחט בהמה ע"ד לזרוק הדם לע"ז, שר"ל ס"ל שאינה נאסרת בכך, ור"י ס"ל שכך נאסרת. אך יל"ע, שהרי נחלקו רש"י ותוס' (חולין לט:), ע"ש בתוס' ד"ה מקום) אם בהמה שזרק דמה לע"ז נעשית בכך תקרובת ע"ז. וא"כ לפי המקד"ד היה צריך לצאת שלפי התוס', שס"ל שלא נעשית תקרובת ע"ז בזריקה, שאין מושג של מחשבין בכה"ג, שאפ' אם זרק לע"ז אינה נעשית תקרובת, וכ"ש אם רק שחט ע"ד לזרוק דמה לע"ז. וא"כ, לפי התוס' שם ודאי צ"ל שהפסול במחשבין מעבודה לעבודה (שהגמ' ע' בחידושי הגר"י זבחים י. ד"ה עוד בענין הנ"ל שהעיר כמה הערות על דרך זו של המקד"ד בלי להזכיר שמו.

² העיר בזה ר' יונתן פר שליט"א שיתכן לדחות ע"פ דברי הגר"ח שהביא הגר"י בכ"מ בזבחים (ע', למשל, בחידושי הגר"י יג: ד"ה גמ' אלא ל"ק) שישנם ב' מושגים של פיוגול – אחד במחשב לאכילת אדם או אכילת מזבח, ואחד שחישב לעבודת זריקה. ואם המקור לדין מחשבין מעבודה לעבודה היא דין השני (מחשב לעבודת זריקה), לק"מ על מהלכו של המקד"ד, שהורי זריקה כן מעכבת בקרבן.

משוה לדין של תקרובת ע"ז וכנ"ל) אינה בכך שכאילו כבר נעשית העבודה השנייה באותו פסול.

והשתא דאתית להכי, צריכים להעמיק יותר ולהבין אפשרות זו שהפסול היא בעבודה הראשונה. שגם בזה יש לבאר בשני אופנים שונים. אפשר להסביר שאע"פ שהפסול היא בעבודה הראשונה, צריכים שעכ"פ המחשבה שחישב היא מחשבה כזאת שהיתה פוסלת אילו חשבה במקומה. והיינו שאם חישב בשעת שחיטה לזרוק באופן שהיתה פוסלת את הזריקה אילו חשבה אז, כבר השחיטה פסולה. והחידוש בפסול זה הוא בכך שאפשר לפסול את כל אחד מהד' עבודות ע"י מחשבה של כל אחד מהד' עבודות, ול"צ דוקא לחשב בעבודה שבה עומד ועובד.

אפשרות זו תופס הגר"ח (הלכות ק"פ ב: 1) בדעת הרמב"ם, וז"ל:

דיסוד הך דינא הוא דבעינן דבר הפוסל באותה עבודה שחשב עליה, וזהו עיקר פסולה, והא דמחשבין מעבודה לעבודה מועיל על חלות הפסול דבעינן שיהא דוקא בשעת עבודה, ואמרינן בזה דמחשבת פסול דזריקה חלה בשעת עבודת שחיטה,⁴ אבל הא ודאי דבעינן דבר הפוסל בעבודת זריקה, ובלאו הכי לא חל בה דינא דמחשבין מעבודה לעבודה כלל.

ומסביר הגר"ח עד"ז את לשונו של הרמב"ם שהביא המקד"ד, שכוונת הרמב"ם שהמחשבה שחשב בשעת שחיטה היא שוה למחשבה כזו שהיה חושב בשעת זריקה – כשם שפוסלת בשעת זריקה, כך פוסלת בשעת שחיטה. והוסיף לבאר שזהו גופא מקורו של הרמב"ם לחלוק על הר"י, שהרי הרמב"ם פוסק (הלכות ק"פ ב: 1) שזריקה לערלים פסולה. והכרחו הוא קושייתנו על הר"י – אילו היה הדין שהזריקה אינה פוסלת, גם שחיטה ע"ד זריקה אינה יכולה לפסול, שהפסול בשחיטה הוא מכח זה שפסול בזריקה. ומוכרחים לומר שאם רב חסדא פוסל בשחיטה ע"ד שיתכפרו בו ערלים בזריקה, גם זריקה עצמה לשם ערלים פסולה.

הבנה זו אינה תואמת את דברי הר"י, וכפי שהעיר הגר"ח שם, שהרי הר"י פוסל שחיטה ע"ד זריקה אף שזריקה עצמה כשרה, וכנ"ל. ולכא'

⁴ אין לטעות בלשון זו שהכוונה לביאורו של המקד"ד, אלא כוונתו שהמחשבה שהיתה פוסלת בזריקה כבר פוסלת בשעת שחיטה ע"י שפוסלת את השחיטה עצמה.

צריכים לפרש לפי הר"י כמש"כ הגר"ח שם, שהחידוש של מחשבין מעבודה לעבודה הוא שכל מחשבה שלא לשמה פועלת בעבודה שעומד בה עכשיו. ור"ל שבכל אחת מהד' עבודות, יכול לפסול ע"י מחשבה לעשות כל אחד מהד' עבודות שלא לשמה, ותופסים מחשבה זו כמחשבה שלא לשמה "בשעת שחיטה", וזה כבר מגדיר את השחיטה כשחיטה שלא לשמה. וא"כ, אף מחשבת זריקה לערלים, שאינה יכולה לפסול כשלעצמה, נחשבת כמחשבה לערלים בשעת שחיטה, ומחשבת עבודה לערלים בשעת שחיטה נקראת שחיטה לערלים ופסולה. ובלשון הגר"ח, "כיון דבשעת שחיטה מיהא יש מחשבת אוכלין ע"כ פסול."

ע"פ הבנה זו בדעת הר"י נוכל להסביר עוד דבר תמוה. דע' בתוס' (סא) : ד"ה רב חסדא) שהקשו לר"ח שפוסל בשחטו למולים ע"ד שיתכפרו בו ערלים בזריקה דמ"ש משחטו למולים ולערלים שכתוב במשנה סא. דכשר? והנה לכא' קושיא זו יש לתרץ בפשיטות לפי הריב"א בתוס' שמחלק בין מחשבה להתכפר בו ערלים ומחשבה להאכיל לערלים. שהרי לפי דעתו המשנה מיירי במחשבה להאכילו לערלים, ובכה"ג מכשירין מקצת ערלים. ור"ח מיירי במחשב להתכפר בו ערלים, ובזה יש לו פסוק שפסול, כמבואר בגמ', והחילוק ברור. וא"כ קושיית התוס' היא רק לפי הר"י שלא נחית לחילוק זה. אך עדיין קושיא זו משוללת הבנה, שס"ס יש לר"ח פסוק לפסול בשחטו ע"ד שיתכפרו בו ערלים, והרי יש פסוק להכשיר שחטו למקצת ערלים, כמבואר כ"ז בגמ', וא"כ אין מקום להקשות למה אחד כשר ואחד פסול.⁵

אך לאור דברי הגר"ח, דברי התוס' מאירים כשמש בצהריים. דאין כוונתם להקשות למה יש חילוק בין המקרים, אלא להקשות מה ההבדל בין המקרים כך שאפשר לחלק ביניהם למעשה. שהרי גם בשחטו למולים ע"ד שיתכפרו בו ערלים בזריקה מוגדר כשתי מחשבות בשחיטה (לפי הר"י הנ"ל), והרי הדין מבואר במשנה שכשמחשבתו בשעת שחיטה היא רק במקצת לערלים, אין בזה פסול. וא"כ, איזה חילוק יש בין המקרים כך שאפשר להגיד שהפסוקים מכשירים אחד ופוסלים השני?

⁵ כן העיר הרב אלינתן קופפערברג שליט"א.

ולאור ביאור זה בקושייתם נבוא להבין ביתר עומק את תירוצם של התוס', שת', "דהתם יש מחשבת מולים בשחיטה אבל הכא לא פתיכי מולים בזריקה." ואין לטעות שהכוונה שהפסול לפי רב חסדא היא בעבודה השנייה, שהרי כבר הוכחנו בראיות ברורות שלפי הר"י אינו כן, ושהתוס' מיירי אליבא דהר"י. א"ו כוונתם לחילוק יותר דק, שאע"פ ששתי המחשבות חלות בשחיטה, מ"מ עדיין מחשבות חלוקות הן. ורק באופן שהמחשבה לערלים מעורב בה בעצמה גם מחשבת מולים הכשירה תורה, אבל אם יש ב' מחשבות נפרדות, שאחת מהן כל כולה לערלים, לא מועיל שיש גם מחשבה נפרדת למולים, אלא הקרבן פסול. וזהו החילוק בין שני המקרים, ובהחלט אפשר להכשיר אחד מהם ע"פ דרשת הפסוקים ולפסול השני, שהרי יש חילוק ברור ביניהם.⁶

הבנה זו בתוס' גם שופכת אור על סוגיא אחרת שבהשקפה ראשונה סותרת כל מהלכו של הר"י בדין מחשבין מעבודה לעבודה. שהרי בסוגיא דתפוס לשון ראשון (לעיל ס.), מבואר בגמ' שמחשבין מעבודה לעבודה נקראת "שתי עבודות." ור"ל שבכה"ג ר"מ מסכים שהמחשבה השנייה יכולה לפסול, אף שס"ל תפוס לשון ראשון, והמחשב בעבודה אחת לשמה ואח"כ שלא לשמה כשרה. ולכא' צ"ע לפי הר"י, שהרי לדעתו ב' המחשבות חלות בשחיטה, וא"כ הוי מחשב לשמה ושלא לשמה בשחיטה, ודומה ממש להא דאמר ר"מ תפוס לשון ראשון?⁷ ועוד יותר קשה לשונם של התוס' שם (ד"ה שלא לשמו ולשמו) בשם הר"י עצמו, שכתבו שבמחשב בשחיטה לזרוק שלא לשמה "הפסול בזריקה." ולכא' לשון זה סותרת את כל מהלכו של הגר"ח בדעת הר"י.

אך לפי מש"כ לעיל בביאור דברי התוס' לגבי מקצת ערלים, נראה לתרץ שלגבי דין תפוס לשון ראשון, מה שחשוב הוא אם יש ב' מחשבות נפרדות או לא. והיינו שר"מ ס"ל שאם יש ב' חלקים של מחשבה אחת, תופסים את מה שחשב בתחילה ומזניחים מה שחשב באחרונה. אבל אם יש ב' מחשבות שלמות, גם ר"מ מודה שא"א להתעלם ממחשבתו השנייה. וזהו שאמרו שר"מ מודה בב' עבודות. ובמסגרת זו, גם מחשבין מעבודה לעבודה היא

⁶ דרך זו בתוס' ראיתי בדבר שמואל, רק שהוספתי בה דברים ע"פ ביאורו של הגר"ח.

⁷ קושיא זו הקשה לי הרב שמואל לעשר שליט"א.

ב' עבודות, שס"ס יש ב' מחשבות שלמות נפרדות, וכנ"ל. זוהי גם כוונת הר"י שבכה"ג "הפסול בזריקה" – ר"ל שיש מחשבה שלמה של זריקה פסולה, לעומת מחשבה חלקית בשחיטה. ועלו דברי הר"י כהוגן בס"ד ואין שום סתירה בין דבריו לגבי ערלים לדבריו לגבי תפוס לשון ראשון.⁸

ועלה בדעתי לפרש ע"פ דברי הר"י עוד דבר תמוה שמצינו בסוגיא זו. שהרי רש"י (סא. ד"ה כמי שאין לו בעלים) מביא ששמע שיי"א שאין דין שינוי בעלים בפסח אלא בשחיטה, ולא בזריקה בשאר קרבנות. והוכיחו הי"א הזה את שיטתם מהא דאמרינן אין מחשבת אוכלים בזריקה. הוכחה זו דחה רש"י שאלה שאינם אוכלים מנויים על הקרבן ונחשבים בעלים, רק שפסולים מטעם אחר, שאינם יכולים לאכול כזית. ושוב הקשה רש"י על דעה זו שהיא נגד מסקנת הגמ' המפורשת בדף סב. שמח' רבה ור"ח היא בענין שינוי בעלים, שרבה ס"ל שעל לא נחשב מחוייב כפרה כמותו, ולכן השוחט ע"ד שיתכפרו בו ערלים לא מיקרי שינוי בעלים, ור"ח ס"ל שהואיל וראוי לתקן עצמו, כן מיקרי מחוייב כפרה כמותו ופסול. הרי מפורש שיש דין שינוי בעלים בזריקה.

והנה להבין דעת הי"א הזה צריכים לברר ג' נקודות: א) מה היא באמת ראייתם מהא דאין מחשבת אוכלים בזריקה? ב) למה ישתנה דין שינוי בעלים בפסח משאר קרבנות לגבי זה? ג) איך הי"א מתמודד עם קושיית רש"י ממסקנת הגמ'?

והנה בענין שאלה הראשונה כבר כתבו כמה אחרונים⁹ שס"ל לי"א הזה שמי שאינו יכול לאכול ולצאת יד"ח בק"פ לא מיקרי בעלים עליו, כיון שאין לו בה כלום. וממילא, אם אין מחשבת אוכלים בזריקה, ז"א שאין פסול מחשב שלא לשם בעליו בזריקה. ורש"י ע"כ ס"ל שכן נקראים בעלים, אולי מפאת שיכולים למכור חלקם לאחר.

לגבי שאלה השנייה, יש לומר שבכלל בק"פ מצינו שיש יותר חשיבות לשחיטה מאשר לזריקה, שהרי אין בק"פ כפרה (וכנ"ל בתחילת דבריני),

⁸ שו"ר ככל החזיון הזה בשיעורי ר"ד פוברסקי אות קע"ב, וע"ש ובאות הבא שלא ניח"ל בלשון התוס' ש"הפסול בזריקה". והנלענ"ד כתבתי.

⁹ למשל, ע' במקד"ד בקונטרס מענייני קדשים ס"ד אות א.

ומצינו כמה פסולים שעיקרם בשחיטה כגון שלא לאוכליו ושלא למנויו וכד'. ויתכן ששם הבעלים שייך יותר לשחיטה מאשר לזריקה, ואכמ"ל.

ולגבי קושיא השלישית, אולי יש מקום לתרץ שהי"א ס"ל כדעת הר"י לחלק בין זריקה עצמה לשחיטה ע"ד זריקה. והגמ' אומרת שיש פסול שינוי בעלים רק במקרה של שחיטה ע"ד זריקה, ורש"י הוא זה שהרחיב מזה לזריקה עצמה.¹⁰ ולפי הר"י יש מקום לחלק, שבשחיטה ע"ד זריקה הפסול הוא בשחיטה, והרי הי"א ס"ל שבאמת יש שינוי בעלים בשחיטה. כך עלה בדעתי בתחילה.

אולם, ביאור זה אינו מספיק בדעת ר' חננאל. שהרי ר' חננאל כתב (סוף ס':), "שינוי בעלים דאינו נפסל אלא בשחיטה בלבד כדתנן נמנין ומושכין ידיהן ממנו עד שישחוט אבל אם נשחט לשם בעלים אף על פי שנזרק לשם אחר כשר." הרי מבואר שס"ל כדעת הי"א ברש"י ששינוי בעלים הוא רק בשחיטה ולא בזריקה. וא"כ היינו מצפים שהוא יפרש במסקנת הגמ' שמייירי בשחיטה ע"ד זריקה. אך מה נעשה שכתב להדיא להיפך בדף סב., וז"ל: "אבל ערל דלאו בר כפרה הוא אם זרק עליו לא פסול, ורב חסדא אמר האי נמי בר כפרה הוא הואיל דאי בעי מיתקן נפשיה ומכפר השתא נמי בר כפרה קרינא ביה." הרי מפורש בדבריו שרב חסדא מייירי בזרק ממש. ואולי דבריו ל"ד, וצ"ע.

¹⁰ ובאמת, לפי התוס' (סב. ד"ה כי לית ליה) בין כה מוכרחים מטעם אחר לומר שהגמ' שם לא מייירי בזריקה עצמה, ורב חסדא מודה בזריקה עצמה שכשרה. שהרי כתבו שלפי המסקנא, כל הפסול לרב חסדא הוא רק מדרבנן, שסברת "הואיל" היא רק חומרא מדרבנן. והקשו א"כ שרב חסדא מחייבו להביא ק"פ מחדש, והוי חולין בעזרה, ות' שמכיון שאינו זורק את הדם (כיון שמדרבנן פסלו הקרבן), ממילא אינו יוצא מן התורה, וחייב מן התורה להביא אחר. וא"כ א"א לפרש שרב חסדא מייירי גם בזריקה עצמה, שהרי בכה"ג שזרק כבר יצא מן התורה וא"א לחייבו מדרבנן להביא אחר. (כמה ראשונים חולקים על ביאור זה בתוס', אך אכ"מ.)